

Perämetsien mies Jäämeren tuulissa

Perämetsien mies tarkasteli edessään avautuvaa näkymää Vuoreijan Kirkkokadulla.. – Tuo betonirakennus tuskin on isovanhempiesi vihkikirkko, hän arveli vieressään astelevalle Leimu Törmäselle, tyylistä päätellen se on rakennettu sotien jälkeen

Leimu Törmäsen äidin isä Juho Rajala oli asunut Uuran kylässä Muurmannin rannalla siihen maailman aikaan, kun Venäjän keisarikunta vielä oli voimissaan. Hänet oli vihitty Vuoreijan kirkossa vuonna 1900 norjalaista Hagenin sukua olevan morsiamensa kanssa. Tätä isovanhempiensa hääkuvaa Leimu edelleen kantoi mukanaan.

Lähin luterilainen kirkko, minne monet Luteruksen uskoa tunnustaneet suomalaiset asukkaat Ryssänrannalla taannoin matkasivat tärkeisiin kirkollisiin toimituksiin, sijaitsi Norjan puolella Vuoreijassa. Tähän maineikkaaseen satamakaupunkiin ja kauppakeskukseen oli Uurasta meren yli hyvällä tuulella muutaman tunnin purjehdus.

Perämetsien miehen seurassa Vuoreijaan sukunsa jälkiä etsimään saapunut Leimu Törmänen oli kulkenut elämässään pitkän taipaleen. Hänen syntymänsä aikaan ravistivat Stalinin vainot suurella voimalla koko Neuvostovaltakuntaa. Kolmivuotiaana lapsena joutui hän perheensä mukana karkotetuksi kotikylästään, aluksi Karjalaan, pian tämän jälkeen maailmansodan sytyttyä Uralille. Näihin väkivallan täyttämiin vuosiin sortui hänen neuvostoarmeijaan komennettu isänsä Konstantin, näin kävi myös nälän kouriin menehtyneille kahdelle sisarelle.

Äitinsä kanssa Leimu tuli sodan jälkeen karkotusmatkalta enonsa suojiin Petroskoihin. Sieltä avioliitto sittemmin kuljetti hänet Vienanmeren rannalle, lähellä Kantalahtea sijaitsevaan Umban kylään. Kahden tyttären äitinä hän sittemmin muutti Laatokan rannalle Sortavalaan, missä muitakin vainoista eloon jääneitä uuralaisia asui. Neuvostovallan sortumisen jälkeen muutti Leimu esivanhempiensa maille Suomeen. Tyttäret perheineen jäivät Venäjälle.

Kaikkien vuosikymmenten yli säilytti Leimu isovanhempiensa vihkikuvaa. - Heidän jälkiään hän oli saapunut etsimään Norjan puuttomalle rannalle, mistä kirkkaalla säällä saattaa nähdä etelässä meren takana siintävät kalliot, joiden sylissä Leimun syntymäkylä Uura sijaitsee.

Leimu Törmäsen toisetkin isovanhemmat olivat uuralaisia: isoisänsä Herman Törmänen sukujaan Perämetsien miehiä Suiningilta, isoäitinsä Johanna Pohjanlahden rannikkoseudun Perttuloita, molemmat toisen polven asukkaita Jäämeren rannalla.

Erikoiset elämänvaiheet erottivat Hermanin pojastaan Konstantinista. Hän nimittäin meni ennen ensimmäistä maailmansotaa kaivostyöhön Kiirunaan sokeutuen siellä onnettomuudessa, ja hänet julistettiin kotiseudullaan kadonneeksi. Sittemmin hän ilmaantui takaisin Jäämerelle, ei tosin Uuraan, minne Leimun tuleva isä Konstantin jäi, vaan syntymäkyläänsä Kalastajasaarenon Pummankiin.

Pummangissa, joka Tarton rauhassa tuli liitetyksi Suomeen, Herman eleli sokeana syytinkiläisenä talvisotaan saakka ja kuoli evakossa 1940-luvun lopulla Kalajoella.

Hermanin poika Konstantin, joka jäi asumaan Uuraan, avioituen ja perustaen siellä oman perheen neuvostovallan alkuvuosina, ei tiennyt mitään isänsä vaiheista. Tuntemattomaksi jäi isoisä myös Konstantinin tyttarelle Leimulle, vielä tuntemattomammaksi kuin isä Konstantin, joka 1941 katosi sodassa tyttären ollessa nelivuotias.

Mutta erikoinen sukutarina sai yllättävän lopun kymmenisen vuotta sitten, kun Leimu Törmänen saapui Sortavalasta Perämetsien Akatemiaan keskustelemaan Jäämeren suomalaisten vaiheista. Hänen kanssaan samaan huoneeseen sattumoisin majoittui samanikäinen oululainen naisihminen Sirkka, joka oli syntyisin Kalastajasaarenon Pummangista.

Puheltuaan aikansa omista sukujuuristaan havaitsivat Leimu ja Sirkka olevansa keskenään täysiä serkkuja. Heidän yhteinen isoisänsä oli Herman Törmänen, joka ennen ensimmäistä maailmansotaa oli mennyt Uurasta kaivostyöhön Kiirunaan. Miehuutensa vuodet oli hän viettänyt sokeana Sirkan perheen hoivissa Pummangissa ja lopuksi vanhuutensa Kalajoella tietämättä koko aikana mitään

neuvostomaahan Uuraan jääneen poikansa Konstantinin tai tämän jälkikasvun myöhemmistä vaiheista.

Näin ovat Jäämeren oikukkaat tuulet heitelleet pohjoisten kairojen väkeä sukupolvien ajan, mietti Perämetsien mies mielessään. Hänen oli vaikea pidättää liikutustaan kuullessaan Leimun aikeista kietoa Varanginvuonon rannalla kasvavista vähäisistä varvuista seppele ja lähettää se laivamatkalle mentäessä meren kuljetettavaksi, muistoksi kaikille niille suomalaisille sukupolville, jotka tätä merta kerran soutivat ja sen rantoja kodeikseen raivasivat.

JOUNI ALAVUOTUNKI